

Nr 33

Justitiekottets betänkande i anledning av motioner om åtgärder mot internationell brottslighet, m. m.**Motionerna***Yrkanden*

I motionen 1974:151 av herr Bohman m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionen anförts angående åtgärder mot den internationella brottsligheten (yrkande 6 delvis).

I motionen 1974:1258 av herr Takman (vpk) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder "att UNESCO-konventionen för förebyggande av olaga import, export och stölder av antikviteter och andra kulturföremål bör ratificeras utan ytterligare dröjsmål".

Motiveringar

I motionen 1974:151 anføres till stöd för motionsyrkandet följande.

Det torde vara obestridligt att den affärsmässiga, organiserade grövre brottsligheten har blivit alltmer internationell. Den planläggs och organiseras i utlandet och riktar sig gentemot länder där riskerna är minst och chanserna att lyckas störst. Vårt land har under senare år kommit att bli en attraktiv marknad för detta slags brottslighet. Det är nödvändigt att förstärka det internationella lagstiftningssamarbetet i första hand beträffande narkotika-hanteringen, men även i övrigt.

Ett speciellt problem utgör den illegala vapenhandeln. Det bör undersökas hur kontrollen av insmuggling av vapen över gränserna kan skärpas. Aldrig så effektiva kontrollåtgärder inom vårt land blir verkningslösa om inte gränskontrollen kan göras mer effektiv. En bättre kontroll även av luftrummet måste ske för att undvika illegal införsel med flyg av narkotika, vapen m. m. I mellanstatliga organisationer som FN och Europarådet bör från svenskt håll samarbete på angivna områden initieras och understödjas. Det förefaller också angeläget att Interpol ges en sådan organisation och sådana resurser att polissamarbetet når en ökad effekt.

I motionen 1974:1258 anføres bl. a. att det gått en våg av konststölder över Europa, och som exempel uppges att Göteborgs konstmuseum nyligen förlorat en av sina verkliga dyrgripar, en målning av Henri Matisse, värderad till mellan en och två miljoner kronor. Som en särskilt allvarlig förteelse utpekar motionären den plundring av arkeologiska fyndplatser som pågått och pågår i Afghanistan, Thailand, Kamerun och många andra u-länder.

Motionären anför vidare följande.

”Finns det någon gräns för vad plundrare kommer att stjäla, när konstinköp har blivit en av de mest lukrativa investeringarna och plundring av arkeologiska fyndplatser har blivit världsomfattande?” undrade en konstkritiker i International Herald Tribune den 3 december 1973. Han nämnde som exempel en konsthandlare i New York som specialiserat sig på för-columbiansk konst och investerade 80 000 dollar i att bygga ett flygfält för att kunna bortföra en hel ternpelfasad från en ruin från mayaepoken i Mexico. När de mexikanska myndigheterna krävde att få tillbaka den bortrövade fasaden, krävde konsthandlaren att få tillbaka de 80 000 dollar han investerat i flygplatsen. Metropolitan Museum of Art i New York köpte för en miljon dollar en etruskisk vas som enligt de italienska myndigheterna hade grävts upp och illegalt förts ut ur Italien i november 1971. Kam-bodjanska reliefer och skulpturer, som brutits loss från de berömda tem-peln i Angkor efter statskuppen den 18 mars 1970 och USA:s militära invasion den 30 april 1970, uppges ha förekommit på den internationella konstmark-naden.

UNESCO:s 16:e generalkonferens antog i Paris år 1970 en konvention för förebyggande av olaga import, export och stölder av antikviteter och andra kulturföremål, ”Convention on the means of prohibiting and preventing the illicit import, export and ownership of cultural property”. Sverige hade gjort invändningar mot den föreslagna konventionstexten. När det slutliga förslaget presenterades vid generalkonferensen hade de svenska syn-punkterna inte beaktats, varför Sverige i likhet med övriga nordiska stater lade ner sin röst. Konventionen röstades igenom med stöd av bl. a. u-län-dernas röster. Hittills har konventionen biträttats av bl. a. Argentina, Bul-garien, Camerun, Centralafrikanska republiken, Ecuador, Jugoslavien, Khmer, Kuwait, Mexico, Niger och Nigeria.

Inga åtgärder har hittills vidtagits för en svensk ratificering av kon-ventionen, vilket jag finner vara en allvarlig försummelse mot bakgrunden av den hänsynslösa plundring och kommers som är ett hot mot särskilt de underutvecklade ländernas historiska monument och andra konstskatter. Dessa är hela mänsklighetens.

Åtgärder mot utförsel av kulturföremål m. m.

Gällande ordning

I kungörelsen (1927:129) angående förbud mot utförsel från riket av vissa äldre kulturföremål stadgas förbud mot utförsel av vissa sådana föremål tillverkade före år 1860, nämligen möbler, husgeråd, byggnader och bygg-nadsdelar samt till byggnader hörande fasta inredningsföremål. Föremål av detta slag, som ingår i personligt bohag, får utföras av person som flyttar till utlandet för att bosätta sig där. I övriga fall skall tillstånd för utförsel inhämtas av riksantikvarieämbetet.

Från och med budgetåret 1965/66 har under åttonde huvudtiteln medel ställts till förfogande för att användas till inköp av vissa kulturföremål, beträffande vilka risk föreligger att de kommer att föras ut ur landet (se prop. 1965:58 och prop. 1974:1, bil. 10 s. 46).

Betänkandet (SOU 1964:22) Förbud mot utförsel av kulturföremål

I ett av en särskild utredningsman år 1964 avgivet betänkande (SOU 1964:22) Förbud mot utförsel av kulturföremål föreslogs ett generellt exportförbud beträffande kulturföremål som nått en viss ålder, i regel 100 år. Förbudet skulle omfatta alster av bildkonst, konsthantverk och konstindustri, vissa skrifter och andra föremål av allmänt person- eller kulturhistoriskt intresse. Förslaget har icke lagts till grund för nya bestämmelser i ämnet (se prop. 1965:58).

UNESCO-konventionen den 14 november 1970 angående medel att förhindra olovlig export, import och försäljning av kulturföremål

Den 14 november 1970 antogs vid UNESCO:s generalkonferens en konvention angående medel att förhindra olovlig export, import och försäljning av kulturföremål (Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property).

Med kulturföremål avses i konventionen egendom som av vederbörande stat angivits vara av betydelse för arkeologi, historia, litteratur, konst eller vetenskap och som tillhör någon av olika i konventionen upptagna kategorier, t. ex. delar av konstnärliga eller historiska monument, mer än 100 år gamla antikviteter såsom inskrifter och mynt, konstnärligt intressant egendom såsom bilder, målningar, teckningar, gravyrer, tryck och litografier, sällsynta manuskript, inkunabler och gamla böcker, frimärken, mer än 100 år gamla möbler och gamla musikinstrument. Enligt konventionen skall medlemsstat upprätta en särskild kulturskyddsmyndighet i syfte att utöva effektiv kontroll över import, export och försäljning av kulturföremål. Myndigheten skall bl. a. upprätta en förteckning över viktiga offentliga och privata kulturföremål samt organisera övervakning av arkeologiska utgrävningar. Vid export av kulturföremål enligt konventionen skall föremålet åtföljas av ett särskilt tillståndsbevis. Medlemsstat skall enligt konventionen vidta erforderliga åtgärder för att förhindra att museer och liknande institutioner förvärvar kulturföremål som olagligen exporterats från annan medlemsstat. Medlemsstat åtar sig att bl. a. genom straffrättsliga eller administrativa sanktioner förhindra export av kulturföremål utan tillståndsbevis och import av kulturföremål som stulits från museum eller liknande institution i annan medlemsstat. Konventionen innehåller också bestämmelser om återbördande av dylika stulna föremål och om kompensation till godtroende förvärvare.

Konventionen har hittills ratificerats av 20 stater, nämligen Algeriet, Argentina, Brasilien, Bulgarien, Centralafrikanska republiken, Dominikanska republiken, Ecuador, Egypten, Irak, Jordanien, Jugoslavien, Kamerun, Khmer, Libyen, Mexico, Niger, Nigeria, Panama, Polen och Tyska demokratiska republiken.

Vid omröstningarna 1970 angående antagandet av konventionen lade Sverige ner sin röst. Bland de negativa synpunkter som från svensk sida ansetts tala mot ett tillträde till konventionen kan bl. a. nämnas att konventionens kontrollsystem ansetts invecklat och kostsamt men trots detta ineffektivt på grund av bristande kontrollmöjligheter hos tullmyndigheterna. Vidare har anförts att godtroende förvärvares rätt inte beaktats i tillräcklig utsträckning. Det har också sagts att konventionen strider mot svenska åtaganden enligt 1950 års Florensöverenskommelse om import av material för undervisning samt för vetenskapliga och kulturella ändamål (SÖ 1952:31). Florensöverenskommelsen förpliktar nämligen Sverige bl. a. att i största möjliga utsträckning främja ett fritt utbyte av kulturföremål och förenkla de administrativa formaliteterna rörande import av sådana föremål, och Florensöverenskommelsen och 1970 års konvention avser delvis samma slag av kulturföremål. Sveriges inställning till 1970 års konvention har vidare varit beroende av att utflödet av kulturegendom från Sverige ansetts obetydligt.

Beslut av Kungl. Maj:t den 30 oktober 1974

Med överlämnande av bl. a. det förutnämnda betänkandet (SOU 1964:22) Förbud mot utförsel av kulturföremål har Kungl. Maj:t den 30 oktober 1974 uppdragit åt statens kulturråd att i samråd med riksantikvarieämbetet och Nordiska museet göra en värdering av erfarenheterna av gällande ordning i fråga om utförsel av kulturföremål. Enligt Kungl. Maj:ts beslut skall rådet redovisa resultatet av värderingen och avge de förslag som rådet med anledning av denna kan finna påkallade.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet två motionsyrkanden som avser åtgärder mot skilda former av internationell brottslighet m. m.

I motionen 1974:151 framförs olika synpunkter på den internationella brottsligheten, vilka motionärerna önskar att riksdagen skall ge Kungl. Maj:t till känna. Synpunkterna gäller bl. a. det internationella lagstiftningssamarbetet och annat samarbete i mellanstatliga organisationer, i första hand beträffande narkotikahandlingen men även i övrigt, vilket enligt motionärerna bör förstärkas. Motionärerna efterlyser också sådana åtgärder att polissamarbetet inom Interpols ram når en ökad effekt. Som exempel på brottslighet som påkallar speciella åtgärder nämner motionärerna vid sidan av narkotikahandlingen särskilt insmuggling av vapen. Motionärerna efterlyser bl. a. en effektiv kontroll av det svenska luftrummet för att förebygga illegal införsel med flyg av narkotika, vapen m. m.

Som utskottet i tidigare sammanhang (se bl. a. JuU 1972:14) haft anledning konstatera har i den internationella brottsligheten under senare år kommit in drag av organisering och kommersialisering. Verksamheten, som sedan

lång tid berört också vårt land, styrs av ligor eller syndikat, och det är ofta fråga om en aktivitet vilken, som motionärerna framhåller, planläggs i utlandet och riktar sig gentemot länder där riskerna är minst och utsikterna att lyckas är störst. Utvecklingen är naturligtvis oroande, och den har också ägnats en betydande uppmärksamhet från svensk sida, på narkotikaområdet och eljest. Åtgärder har som framgår av exemplifieringen i det följande vidtagits såväl när det gäller intern, svensk lagstiftning som på det internationella planet.

Vad gäller interna, svenska lagstiftningsåtgärder kan utskottet erinra om att olika former av våldsdåd med internationell anknytning utförda med vapen eller sprängämnen år 1971 ledde till en skärpning av straffen för olaga innehav av skjutvapen och explosiva varor (prop. 1971:109, JuU 1971:14). Utskottet vill också peka på 1972 års lagstiftning mot den delvis från utlandet styrda, illegala spelverksamheten (prop. 1972:96, JuU 1972:15).

Exempel där internationellt samarbete lett till skärpt lagstiftning i Sverige utgör kampen mot flygplanskapningar och andra handlingar riktade mot den internationella civila luftfartens säkerhet. Efter ett intensivt internationellt samarbete, som bl. a. resulterat i 1970 års Haagkonvention och 1971 års Montrealkonvention, har i Sverige införts lagstiftning om flygplatskontroll, flygplanskapning och luftfartssabotage (prop. 1970:75, 1LU 1970:75, prop. 1971:92, JuU 1971:9 och prop. 1973:92, JuU 1973:21). I samband med att Sverige tillträdde Haagkonventionen uttalades från statsmakternas sida att det från flera synpunkter är angeläget att Sverige aktivt deltar i ansträngningar på det internationella planet av det slag som här nämnts.

En annan företeelse som på senare tid också uppmärksammats i internationella sammanhang är den politiska terrorismen. Härvidlag kan utskottet erinra om den nyligen genomförda lagstiftningen om åtgärder mot vissa våldsdåd med internationell bakgrund (prop. 1973:37, JuU 1973:18 och prop. 1974:55, JuU 1974:12). I detta lagstiftningsärende underströks vikten av att stärka både det internationella polissamarbetet och mellanstatligt samarbete av annat slag.

Som värdefulla resultat av internationellt samarbete i kampen mot brottsligheten vill utskottet vidare peka på 1970 års europeiska konvention om brottmålsdoms internationella rättsverkningar och 1972 års europeiska konvention om överförande av lagföring i brottmål (prop. 1972:98, JuU 1972:16 och 21 samt skr. 1973:161 s. 11). Enligt 1972 års konvention, som Sverige undertecknat men ännu inte ratificerat, skall fördragsslutande stat vara behörig att, på framställning av annan fördragsslutande stat, enligt sin egen strafflagstiftning lagföra varje brott som strafflagstiftningen i den anmodande staten är tillämplig på. Enligt vad utskottet inhämtat kan en proposition angående Sveriges tillträde till konventionen väntas bli framlagd under våren 1975.

När det gäller svensk lagstiftning för att möta den internationella utvecklingen av narkotikabrottsligheten vill utskottet här endast erinra om

den höjning av maximistraffet för grovt narkotikabrott och grov varusmuggling som genomfördes år 1972, bl. a. i syfte att anpassa den svenska lagstiftningen till den i andra länder (prop. 1972:62, JuU 1972:14). I det lagstiftningsärendet uttalades bl. a. att en av de mest angelägna uppgifterna i bekämpandet av den illegala narkotikahandlingen är att bygga ut det internationella samarbetet samt att det från svensk sida satsas hårt på detta. Till illustration av det sagda pekades bl. a. på att 1971 års Wienkonvention om psykotropa ämnen utarbetats under aktiv medverkan från Sverige. Vidare nämndes bl. a. Sveriges bidrag till FN:s fond för kontroll av beroendeframkallande medel och svenska insatser för att höja aktiviteten inom Interpol och Internationella tullsamarbetsrådet. Det kan tilläggas att i lagstiftningsärendet riktlinjer drogs upp för särskilda bestämmelser om placering i sluten anstalt, avskildhet och permission beträffande vissa intagna som ägnat sig åt organiserad eller systematisk kriminell verksamhet av särskilt allvarlig karaktär. Det gällde här personer – ofta utan fast anknytning till Sverige – vilka dömts till långvariga frihetsstraff, i många fall för grova narkotikabrott av yrkesmässig karaktär. Regler i ämnet utformades i samband med den i år genomförda kriminalvårdsreformen (prop. 1974:20, JuU 1974:2).

Utskottet vill i detta sammanhang också hänvisa till att statsrådet Aspling helt nyligen vid svar på en enkel fråga om åtgärder mot narkotikamissbruket bl. a. uttalat att Sverige på det internationella planet bedrivit en utomordentligt aktiv verksamhet när det gäller narkotikaproblemen samt att vi kommer att fortsätta med denna verksamhet.

I fråga om mera konkreta insatser mot den internationella brottsligheten koncentreras intresset, såsom också framhålls i motionen, på den internationella kriminalpolisorganisationen Interpol.

Interpol bildades år 1923 och hade i början av innevarande år 117 medlemsstater. Samarbetet inom Interpol, som har sitt generalsekretariat i Paris, består främst i utbyte av polisiära upplysningar, identifiering av misstänkta och efterlysta personer samt gripande av personer som är föremål för judiciell myndighets beslut om frihetsberövande, oftast i samband med begäran om utlämning. På senare år har organisationens verksamhet vidgats och intensifierats bl. a. när det gäller bekämpande av internationell terroristverksamhet och narkotikahandling. Ett uttryck för Interpols satsning mot narkotikan är en på svenskt initiativ för några år sedan tillkommen aktionsplan. Planen innebär bl. a. att tre förbindelsemän från olika länder står till generalsekretariatets förfogande för en kontinuerlig uppsökande verksamhet i de europeiska länderna. Sverige, som redan tidigare verkat för en förstärkning av Interpols resurser, har vid organisationens generalförsamling i år aktivt medverkat till en höjning av årsavgifterna. För Sveriges del höjs sålunda årsavgiften, som t. ex. 1968 utgjorde 40 950 schweizerfrancs, till 118 000 schweizerfrancs för 1975. Till årsavgiften kommer för Sveriges vidkommande sedan 1974 ett särskilt belopp om 19 400 schweizerfrancs till förstärkning av den narkotikabekämpande verksamheten. Sedan 1965 har

Sverige också bidragit till Interpols verksamhet genom att avdela en svensk polisman för tjänstgöring vid generalsektariatet. Till belysning av organisationens verksamhet kan här nämnas att vid den nyssnämnda generalförsamlingen i år särskilt uppmärksammades vikten av samarbete i fråga om ekonomisk brottslighet och i fråga om kontrollen av handel med handeldvapen.

I anslutning till samarbetet inom Interpol vill utskottet framhålla att också det internationella polissamarbete som äger rum på bilateralt plan med främmande länders polismyndigheter intensifierats och byggts ut i takt med de senaste årens ökning av den internationella brottsligheten. Det må här erinras om att utlämnandet från Holland till Sverige nyligen av en storleverantör av narkotika kan ses som ett resultat av sådant samarbete.

Vad gäller polisverksamheten vill utskottet till sist erinra om de mycket betydande ekonomiska satsningar härvidlag som beslöts av 1973 års riksdag (se JuU 1973:26) och som givetvis innebär ökade möjligheter att ingripa mot internationell brottslighet.

I anledning av motionärernas uttalande rörande angelägenheten av att förstärka det internationella lagstiftningssamarbetet vill utskottet, utöver vad som anförts i det föregående, erinra om den verksamhet i detta hänseende som pågår inom FN och Europarådet, bl. a. i den europeiska kommittén för brottslighetsfrågor (ECCP). Utskottet vill också särskilt peka på att vid Europarådets 53:e ministermöte i Strasbourg i år utrikesministrarna enades om att rådet under den närmaste framtiden skulle koncentrera sin mellanstatliga verksamhet till vissa områden, däribland juridiskt samarbete, koordination av nationell lagstiftning, brottsbekämpning m. m. (skr. 1974:131).

Vad gäller den av motionärerna särskilt berörda kontrollen av det svenska luftrummet har utskottet från försvarsstaben inhämtat bl. a. följande. I samband med den under senare år konstaterade ökningen av narkotikasmuggling till Sverige har önskemål framförts till överbefälhavaren om bistånd till tull- och polismyndigheterna med luftbevakning av misstänkta privatflygplan. Direktiv angående sådant bistånd har också utfärdats till den befintliga luftbevakningen, som eljest främst är inriktad på bevakning mot främmande militära kränkningar av svenskt territorium. Samverkan mellan krigsmakten, tullen och polisen i angivet hänseende har ägt rum vid upprepade tillfällen, och flera misstänkta flygningar har rapporterats. Vissa svårigheter att upptäcka och följa alla sådana flygningar har emellertid förelegat. I takt med att luftbevakningen tillförts modernare utrustning har förutsättningarna för ingripande dock blivit bättre.

Vad utskottet här ovan anför ger enligt utskottets mening vid handen att de av motionärerna påtalade problemen i fråga om kampen mot den internationella brottsligheten sedan en lång följd av år varit föremål för en betydande uppmärksamhet från svensk sida. Sålunda har en rad interna lagstiftningsåtgärder vidtagits mot skilda former av internationell brotts-

lighet samtidigt som polisens resurser kraftigt förstärkts. Parallellt härmed har Sverige i skilda internationella sammanhang initierat eller aktivt verkat för samarbete såväl på konventions- och lagstiftningsplanet som i fråga om rent konkreta polisiära och liknande åtgärder. Det är också en klart uttalad svensk målsättning att fortsätta denna verksamhet. Under hänvisning till det anförda finner utskottet inte skäl till någon åtgärd från riksdagens sida i anledning av det här behandlade yrkandet i motionen 1974:151.

I motionen 1974:1258 framförs önskemål om att Sverige bör tillträda 1970 års UNESCO-konvention angående medel att förhindra olovlig export, import och försäljning av kulturföremål. Som motivering härför lämnar motionären bl. a. uppgifter om serier av konststöldar i Europa, vilka berört även Sverige, och om plundring av arkeologiska fyndplatser på skilda håll i världen.

Vid tidigare ställningstagande från svensk sida till frågan om ett undertecknande av konventionen har, som framgår av det föregående, anförts bl. a. att konventionens kontrollsystem skulle vara ineffektivt, att godtroende förvärvares rätt inte beaktats i tillräcklig utsträckning, att konventionen skulle strida mot svenska åtaganden enligt 1950 års Florensöverenskommelse om import av material för undervisning samt för vetenskapliga och kulturella ändamål samt att utflödet av kulturegendom från Sverige ansetts obetydligt.

Olika former av illegal hantering och handel med konstskatter och andra kulturföremål har på senare år iakttagits både i Sverige och i utlandet. Hanteringen har som motionären antyder ofta ett internationellt inslag, och utan tvivel är det icke sällan fråga om en organiserad brottslig verksamhet. Utskottet har också vid studiebesök hos Interpol nyligen fått uppgift om att problemen med stöldar av konst och liknande föremål från museer, kyrkor och privata samlingar under den senaste tiden blivit akuta runt om i världen.

Vad gäller åtgärder från svensk sida till förhindrande i Sverige av sådan verksamhet som motionären vänder sig mot vill utskottet – förutom att hänvisa till den förstärkning av samhällets brottsförebyggande åtgärder som kontinuerligt pågår – också peka på 1927 års kungörelse angående förbud mot utförsel från riket av vissa äldre kulturföremål. Utskottet vill här också nämna den sedan 1965 betående möjligheten att med för ändamålet särskilt anvisade medel inköpa vissa kulturföremål som löper risk att föras ut ur landet. I fråga om åtgärder på det internationella planet vill utskottet erinra om de skilda former av internationellt polissamarbete som närmare berörts i det föregående.

Huruvida utvecklingen under senare år på det aktuella området i Sverige ger anledning att för Sveriges del – vid sidan av den pågående intensifieringen av det allmänt brottsbekämpande arbetet – biträda 1970 års UNESCO-konvention ter sig för utskottet något svårbedömt. Som framgår av det fö-

regående har statens kulturråd nyligen fått i uppdrag att i samråd med riksantikvarieämbetet och Nordiska museet göra en värdering av erfarenheterna av gällande ordning i fråga om utförsel av kulturföremål. När resultatet av denna värdering föreligger, vilket bör kunna ske inom kort, erbjuder sig enligt utskottets mening ett lämpligt tillfälle att på nytt överväga de olika skäl som kan tala för och emot ett svenskt tillträde till konventionen. I avbidan därpå bör riksdagen inte göra något uttalande angående önskvärdheten av att Sverige ratificerar konventionen. Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1974:1258.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande åtgärder mot internationell brottslighet avslår motionen 1974:151 i denna del (yrkande 6 delvis),
2. att riksdagen avslår motionen 1974:1258.

Stockholm den 19 november 1974

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), herrar Polstam (c), Larfors (s), Westberg i Ljusdal (fp), Nygren (s), Bengtsson i Göteborg (c), fru Bergander (s), herrar Nilsson i Visby (s), Fransson (c), Lövenborg (vpk), fru Wiklund (c), fru André (c), fru Andersson i Kumla (s), herr Mathsson i Fagersta (s) och fru Lindquist (m).

Reservation

vid *punkten 2* i utskottets hemställan

av herr Lövenborg (vpk), som beträffande frågan om ett svenskt tillträde till UNESCO-konventionen angående medel att förhindra olovlig export, import och försäljning av kulturföremål anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Vad gäller" och slutar på s. 9 med "motionen 1974:1258" bort ha följande lydelse:

Vad gäller åtgärder från svensk sida till förhindrande av sådan verksamhet som motionären vänder sig mot delar utskottet den i motionen framförda tanken att Sverige bör tillträda 1970 års UNESCO-konvention om samordnade åtgärder för att hindra olovlig in- och utförsel av kulturföremål.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att statens kulturråd har fått i uppdrag att i samråd med riksantikvarieämbetet och Nordiska museet göra en värdering av erfarenheterna av gällande ordning i fråga om utförsel av kulturföremål. Detta arbete utgör dock inget hinder för Sverige att redan nu ansluta sig till den nämnda konventionen. Den beställda översynen bör i stället närmast betraktas som ett kompletterande arbete, som väl faller

inom konventionens ram.

Det måste i sammanhanget betonas, att Kungl. Maj:ts uppdrag åt statens kulturråd gäller utförelse av kulturföremål, inte införelse. Med hänsyn till det underläge som många länder, särskilt de ekonomiskt utvecklade, befinner sig i är det nödvändigt att utsträcka kontrollsystemet även till införelse och samtidigt verka för att andra utvecklade stater ansluter sig till konventionen. Den accelererade inflationen i USA och andra kapitalistiska länder har bidragit till att göra konstverk och andra kulturföremål till särskilt attraktiva investeringsobjekt. Mycket tyder på att internationellt verkande ligor ligger bakom den serie av konststöder, som ägt rum i Sverige under de senaste åren. Av allt att döma är också plundringen av arkeologiska fyndplatser och kulturmonument i många länder internationellt organiserad.

Sveriges förpliktelser enligt 1950 års Florensöverenskommelse kan enligt utskottets mening inte rimligen utgöra hinder för ett svenskt tillträde till UNESCO-konventionen. I den mån de båda överenskommelserna skulle avse samma slags föremål bör det vara möjligt att antingen ändra Florensöverenskommelsen eller att vid ratificeringen av UNESCO-konventionen göra ett förbehåll med hänvisning till Florensöverenskommelsen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionen 1974:1258.

dels att utskottets hemställan under punkten 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1974:1258 hos Kungl. Maj:t anhåller att Sverige ratificerar UNESCO-konventionen angående medel att förhindra olovlig export, import och försäljning av kulturföremål.

Särskilt yttrande

vid *punkten 1* i utskottets hemställan (åtgärder mot internationell brottslighet) av fru Kristensson (m):

Som utskottet konstaterar ger de senaste årens utveckling av den internationella brottsligheten anledning till oro. De åtgärder, exemplifierade av utskottet, som hittills från svensk sida vidtagits för att möta denna utveckling har naturligtvis inneburit värdefulla inslag i kampen mot den internationella brottsligheten. Det finns också skäl att se positivt på den dokumenterade svenska inställningen att även i fortsättningen aktivt verka för förbättringar på skilda områden. Vad gäller det fortsatta arbetet måste emellertid beaktas att läget i vissa hänseenden är så allvarligt, att man både på det nationella och det internationella planet måste sätta in betydligt större kraft än hittills för att snabbt nå önskvärda resultat.

Ett område, där verkningsfulla insatser från svensk sida är starkt motiverade, är arbetet i mellanstatliga organisationer som FN och Europarådet på att åstadkomma en bättre harmonisering av de enskilda ländernas kri-

minallagstiftning. Ett skäl härför är att många former av organiserad internationell brottslighet koncentreras till vissa länder efter en rent affärs-mässig bedömning av var vinstutsikterna är störst och var riskerna – vid ett eventuellt polisingripande och lagföring – är minst. I många fall försvåras eller omöjliggörs också det internationella polissamarbetet av att olika länder från straffrättslig synpunkt behandlar ett och samma förfarande på olika sätt. Här kan pekas på regleringen av t. ex. handel med ädla metaller och innehav av skjutvapen, där skiljaktigheterna mellan olika länder är betydande. Mycket allvarlig är också den i vissa länder rådande mycket liberala synen på narkotikaproblematiken, som möjliggjort uppbyggandet av effektiva distributionsorganisationer riktade mot bl. a. vårt land. I dylika fall bör det vara naturligt att från svensk sida – parallellt med vad som kan göras i mellanstatliga organisationer – ta direkta kontakter med berörda länder i syfte att för de ansvariga myndigheterna där framlägga vår syn på problemen.

Också på det nationella planet måste i högre grad än hittills uppmärksamhet ägnas åt den internationella narkotikahandlingen och annan organiserad eller systematisk kriminell verksamhet av allvarlig karaktär. Det gäller här bl. a. att tillse att kriminalvårdens bevakning av intagna som gjort sig skyldiga till eller misstänks för brottslighet av angivet slag blir effektiv. Det måste bl. a. undvikas att flera samtidigt häktade medlemmar i en liga placeras på samma häkte med de möjligheter till kommunikation detta innebär. För att effektivare säkerhetsåtgärder skall kunna vidtas måste också all berörd personal i kriminalvårdsanstalter och häkten få information om arten av den brottslighet den intagne är misstänkt eller dömd för. Över huvud taget erfordras en övergripande och metodisk analys av kriminalvårdens organisation och utformning från säkerhetssynpunkt när det gäller sådana intagna som här berörts.

Utvecklingen under senare år har vidare gjort det nödvändigt att – vid sidan av förstärkningen av polisens allmänt brottsbekämpande resurser – genom organisatoriska förbättringar effektivisera den polisiära verksamheten vid våra större internationella flygplatser. Den ökade användningen av skjutvapen bland de internationellt opererande brottslingarna gör det också påkallat att i detta sammanhang överväga en skärpning av den särskilda flygplatskontrollen bl. a. när det gäller ankommande resenärer och bagage. I syfte att förebygga illegal införsel med privatflygplan av narkotika, vapen m. m. måste vidare de f. n. otillräckliga möjligheterna att kontrollera det svenska luftrummet förbättras och samarbetet mellan den militära luftbevakningen och tull- och polismyndigheterna intensifieras. I sammanhanget måste också observeras de problem, som i övrigt föreligger i fråga om att upprätthålla kontrollen vid våra gränser. T. ex. gäller sedan det gemensamma nordiska passkontrollområdet infördes år 1958 att kontrollen i princip är begränsad till direkt inresa från eller utresa till icke-nordisk stat. Under trycket av den senaste tidens utveckling har dock Danmark tvingats över-

väga att för sin del skärpa kontrollen i den nordiska trafiken. För vårt vidkommande kan skäl av motsvarande slag liksom Danmarks anslutning till den europeiska gemenskapen med dess fria rörlighet över gränserna motivera att man ägnar ökad uppmärksamhet åt gränskontrollens organisation och funktion.